

Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje



Standardi kvaliteta rada odgajateljica, pedagogica
i direktorica u predškolskom odgoju i obrazovanju

Sarajevo, 2011. godine

Izdavač:

Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje

Za izdavača:

Maja Stojkić, direktorica Agencije

Alisa Ibraković, zamjenica direktorice – rukovoditeljica Područne jedinice Sarajevo

Standardi kvaliteta rada odgajateljica, pedagošica i direktorica u predškolskom odgoju i obrazovanju**Voditeljica projekta:**

Hašima Ćurak, stručna savjetnica za predškolski odgoj i obrazovanje Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje

Tim eksperata/ekspertica na Projektu

1. Doc. dr. Zora Marendić, glavna ekspertica
2. Prof. dr. Pero Spasojević
3. Mr. sci. Radmila Rangelov-Jusović
4. Prof. dr. Edina Vejo
5. Naira Jusufović, profesorica predškolskog odgoja i obrazovanja
6. Anita Šagolj, profesorica predškolskog odgoja i obrazovanja

Lektura:

Munira Šauli,

Adriana Zorić

DTP:

Branka Zvečevac

Tiraž:

900 primjeraka

Štampa:

Studio Jordan, Sarajevo

cip**Napomena:**

Riječi i pojmovi koji imaju rodno značenje korišteni u ovom dokumentu odnose se jednako na ženski i muški rod, bez obzira jesu li korišteni u ženskom ili muškom rodu.

Standardi kvaliteta rada odgajateljica, pedagogica i direktorica u predškolskom odgoju i obrazovanju

Uvod

Standardi kao vizija izvrsnosti kvaliteta rada odgajateljica, pedagogica i direktorica predškolskih ustanova

Rezultati mnogobrojnih domaćih i međunarodnih istraživanja i najnovija naučna saznanja ukazuju na to da su iskustva djeteta u prvih pet godina života ključna za njegov budući život, zdravlje, učenje, socijalne odnose i razvoj u cjelini.

Razumijevanje značaja sveobuhvatnog i kvalitetnog odgoja i obrazovanja na ranom uzrastu presudno je za razvoj pojedinca, ali i za razvoj i progres društva u cjelini. Neke od najnovijih studija, koje se bave pitanjima ljudskog kapitala potvrđuju da je investiranje u razvoj i obrazovanje na ranom uzrastu najbolja investicija za društvo i pojedinca, koja se višestruko vraća.

Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje je, uz podršku UNICEF-a, Save the Children Norway i u saradnji s predstavnicima entitetskih i kantonalnih ministarstava obrazovanja u Bosni i Hercegovini, kao i Odjeljenja za obrazovanje Brčko distrikta BiH, pokrenula aktivnosti na polju unapređenja kvaliteta rada u predškolskom odgoju i obrazovanju, kojim bi se omogućili uslovi za visoko kvalitetan i usklađen odgoj, obrazovanje i njegu u ranom djetinjstvu širom Bosne i Hercegovine. Trenutno, stanje je takvo da su standardi kvaliteta u predškolskom odgoju i obrazovanju neujednačeni i da se njihovo praćenje vrši na različite načine, a često nemaju za svrhu unapređenje kompetentnosti odgajateljica, stručnih saradnica i direktorica u predškolskom odgoju i obrazovanju. Stručnjaci su našim aktivnostima dali snažnu podršku, ističući veliku potrebu za standardizacijom kvaliteta u oblasti odgoja i obrazovanja.

Kvalitetni odgoj i obrazovanje su temeljna prava svakog djeteta.

Definicija kvaliteta zavisi od ciljeva koje postavimo, kako gledamo na ulogu odgojno-obrazovne ustanove, vrtića i djetinjstva uopće, kako gledamo na dijete i kakva je preovladavajuća paradigma s kojom radimo na području odgoja i obrazovanja.

Jedna od definicija kvaliteta je da se profesionalnost iskazuje u želji za izvrsnim i onda kada nas niko ne posmatra i ne ocjenjuje, kada imamo unutrašnju motivaciju da budemo sve bolji i bolji u onome što radimo.

Kvalitet ima više dimenzija, kao što su strukturalna, procesna i administrativna dimenzija, i proučavan je iz raznih uglova. Kada govorimo o istraživanjima na polju kvaliteta, preovladavaju istraživanja koja se bave strukturalnim dimenzijama kao: koliko djece ima u grupi, kolika je kvadratura učionice, kakva je oprema u učionici, kakva je kvalifikacija edukatora, i sl. Mnogo je manje istraživanja koja se bave procesnom dimenzijom kvaliteta, jer sve ono što je na nivou procesne dimenzije mnogo je teže mjeriti, slijediti i evaluirati (kakva je interakcija, koje strategije se koriste u podučavanju, kakva je psihološka i socijalna sredina za učenje i sl.), što bi se svakako trebalo promijeniti. Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje je poduzela aktivnosti koje će doprinijeti da se oblikuju sistemski rješenja za uspostavljanje i osiguravanje kvaliteta u predškolskom odgoju i obrazovanju.

Kvalitet traži profesionalnost, a profesionalca odlikuju specifična znanja, vještine i stavovi koje drugi ljudi, koji nisu u toj profesiji, nemaju. To je prva dimenzija kvaliteta. Druga je autonomnost, sposobnost da sami odlučujemo na koji način ćemo nešto uraditi, da znamo definisati zašto to činimo tako, a ne na drugi način, i da znamo zašto to uopće radimo. Sve ove dimenzije su međusobno veoma zavisne, i ne može se biti profesionalac ako se radi samo na jednoj dimenziji profesionalnosti. Profesionalac mora biti aktivan, participirati u svojoj radnoj sredini i na nivou društva u kome djeluje. Edukator koji nema sposobnosti participacije ili ne želi participirati u društvu, teško može postati pravi profesionalac. Još jedna bitna dimenzija profesionalnosti je uvažavanje i ugled. Uvažavanje i ugled traže od edukatora proaktivnost u tome da svoju profesiju pokaže drugima, da je spreman „otvoriti vrata učionice“ roditeljima, kolegama, ljudima iz zajednice, društva.

Profesionalne kompetencije koje uključuju sve dimenzije profesionalnosti su temeljne odrednice na kojima su zasnovani **Standardi kvaliteta rada odgajateljica, pedagoška i direktorica** u predškolskom odgoju i obrazovanju.

Kako je nastajao dokument *Standardi kvaliteta rada*

Krajem 2010. godine Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje je započela sa aktivnostima na projektu „Standardi kvaliteta predškolskog odgoja i obrazovanja u BiH“, koje su imale za cilj definisati osnovne kompetencije i izraditi standarde i indikatore standarda kvaliteta rada odgajateljica, pedagoška i direktorica u predškolskim ustanovama.

Standardi i indikatori kvaliteta rada razvijeni su tokom ekspertize, uzimajući u obzir sugestije stotine profesionalaca koji se bave predškolskim odgojem i obrazovanjem u Bosni i Hercegovini, bilo kroz učešće u radnim grupama, bilo kroz javne rasprave o istoj problematici, čime je završni prijedlog dokumenta značajno dobio na vrijednosti. Učesnici projekta su predstavnici entitetskih i kantonalnih obrazovnih vlasti, predstavnici nevladinih organizacija, direktori predškolskih ustanova i predstavnici edukatora: univerzitetski profesori, odgajateljice, pedagogice i psiholog.

Standardi kvalitete rada odgajateljica, pedagoška i direktorica u predškolskom odgoju i obrazovanju su zamišljeni kao „živi“, „razvojni“ dokument, i kao takav bi trebalo da bude podložan ažuriranju, revidiranju i usavršavanju u određenim vremenskim intervalima specifičnim za obrazovne standarde.

Kome je namijenjen i čemu služi dokument *Standardi kvaliteta rada*

Dokument **Standardi kvaliteta rada odgajateljica, pedagoška i direktorica** prvenstveno je namijenjen profesionalcima u predškolskom odgoju i obrazovanju, i trebalo bi da im posluži kao vodič kroz kontinuirani profesionalni razvoj i omogući svrsishodnu evaluaciju i samoevaluaciju rada. U procesu unapređenja kvaliteta, unapređenje nivoa kompetentnosti i kvaliteta prakse ostvaruje se promišljanjem i djelovanjem na osnovu toga kako je nešto realizovano, koje aspekte rada želimo unaprijediti i na koje načine ćemo planirane ishode ostvariti. Krajnji cilj je da se time podrže i razviju puni potencijali svakog djeteta. Standardi treba da pruže viziju i osnaže, kako profesionalce, tako i djecu s kojom oni rade.

Standardi i indikatori standarda kvaliteta rada omogućavaju nadležnim osobama i institucijama praćenje kvaliteta rada i profesionalnog napredovanja odgajateljica, pedagoška i direktorica u ustanovama za predškolski odgoj i obrazovanje, što olakšava evaluaciju rada predškolske ustanove u cjelini i identifikaciju potreba iz oblasti stručnog usavršavanja, kao i razvijanje sistema stručnog usavršavanja zasnovanog na potrebama i interesovanjima.

U pogledu obrazovanja kadrova za predškolski odgoj i obrazovanje, visokoškolske institucije treba da intenziviraju primjenu novijih teorija i praksi i s tim u vezi da obrazuju edukatore koji će moći odgovoriti na izazove savremenih društvenih kretanja u vrijeme snažnih promjena u 21. vijeku. Identifikovane ključne kompetencije za profesiju odgajateljica i pedagoška mogu poslužiti kao osnov na kojem se izrađuju programi obrazovanja edukatora u predškolskom odgoju i obrazovanju, što bi dodatno utjecalo na usklađivanje inicijalnog obrazovanja i stručnog usavršavanja budućih odgajateljica i pedagoška sa zahtjevima standarda kvaliteta rada.

Kako je organizovan dokument *Standardi kvaliteta rada*

Najšire gledano, standard označava utvđenu mjeru ili mjerilo, pravilo, vrijednost, koji se uzimaju kao uzori ili obrasci koji služe za upoređivanje i koje treba dostići. Standardi su najčešće propisani i utvrđeni zakonima ili drugim propisima koji regulišu određenu profesiju. Oni najčešće predstavljaju ideal koji se ne može uvijek i/ili odmah dostići, ali ukazuju na put ili pravac kojim se treba kretati da bi se unaprijedio kvalitet rada.

Pojmovno, indikatori predstavljaju kvantitativne i kvalitativne činjenice koje se koriste za procjenu napredovanja ostvarenja željenog cilja. Oni moraju biti relevantni, uvjerljivi, dovoljni, nezavisni i dokazivi.

Profesionalne kompetencije koje su neophodne za rad s djecom u predškolskim ustanovama, na kojima su zasnovani *Standardi kvaliteta rada* su:

1. **Pedagoške kompetencije**
2. **Metodičko-akcione kompetencije**
3. **Organizacijske kompetencije**
4. **Socijalno-komunikacijske kompetencije**
5. **Stalno profesionalno usavršavanje, odgovornost i etičnost**

Standardi i indikatori kvaliteta rada odgajateljica, pedagogica i direktorica su utemeljeni na ključnim profesionalnim kompetencijama koje predstavljaju najbolju kombinaciju vrijednosne orijentacije, osobina ličnosti, stavova, motiva, znanja, vještina i navika koje omogućavaju pojedincu da aktivno i efikasno djeluje u profesiji.

Vođenje mape vlastitog profesionalnog razvoja (profesionalog portfolija), na osnovu standarda i indikatora kvaliteta rada, treba da omogući da učenje ne bude samo jednokratno iskustvo već i prilika za kontinuirani profesionalni razvoj i refleksiju. Pažljivo napravljena mapa odražava ko smo mi kao stručnjaci, dokumentuje naša vrijedna iskustva, služi kao osnova za dijalog sa kolegama, porodicama, pomaže da evaluiramo i unapređujemo program i profesiju, te nas motiviše da unapređujemo svoje kompetencije i koristimo novine u uzbudljivom svijetu odgoja i obrazovanja.

Dokument ***Standardi kvaliteta rada odgajateljica, pedagogica i direktorica*** u predškolskom odgoju i obrazovanju ima formu mape koja sadrži:

- Standarde kvaliteta rada za odgajateljice sa indikatorima
- Liste za evaluaciju i samoevaluaciju za odgajateljice
- Standarde kvaliteta rada za pedagogice sa indikatorima
- Liste za evaluaciju i samoevaluaciju pedagogica
- Standarde kvaliteta rada za direktorice sa indikatorima
- Liste za evaluaciju i samoevaluaciju za direktorice

Liste za evaluaciju i samoevaluaciju, pored već unesenih standarda i indikatora, sadrže i prazan prostor koji je predviđen za vođenje zabilješki pri opažanju.

Za procjenu dosljednosti ostvarenja određenog indikatora koriste se deskriptori:

D (dosljedno), P (ponekad) i R (rijetko).

Tokom opažanja, u prazan prostor predviđen za bilješke onog koji opaža (opservator/ica), u zavisnosti od procjene dosljednosti ostvarenja indikatora, uz svaki od indikatora treba dodati D, P ili R, i navesti kratak primjer kojim se ova procjena ostvarenja ilustruje.

STANDARDI ZA ODGAJATELJICE

1. Razumijevanje konstruktivističke filozofije odgoja i obrazovanja i temeljnih principa predškolstva

Odgajateljica razumije specifičnosti programa predškolskog odgoja i obrazovanja kao oslonca u pogledu programske koncepcije i orijentacije rada u predškolskoj grupi, teorijski i praktično je osposobljena za poznavanje i primjenu dječije igre, kao najvažnijeg uporišta za razvoj učećih aktivnosti.

2. Individualizacija i diferencijacija

Odgajateljica primjenjuje provjerene i efikasne načine u izboru i pripremi učećih aktivnosti, koje odgovaraju dostignutim nivoima razvoja, mogućnostima i stilovima, te prilagođava svoje postupke i metode rada.

3. Posmatranje, praćenje djece u skladu sa ishodima razvoja i učenja

Odgajateljica primjenjuje stručno i naučno zasnovane postupke u praćenju razvoja, uočavanju pozitivnih tendencija u razvoju predškolske djece i indikatora promjena u razvoju. Odgajateljica primjenjuje odgovarajuće postupke i tehnike sistemskog posmatranja aktivnosti djece, manifestacija u ponašanju, prati razvojne promjene i može ih dovesti u vezu sa učećim aktivnostima kojima se djeluje na razvojne promjene.

4. Partnerstvo s porodicom i lokalnom zajednicom

Odgajateljica uspostavlja i razvija različite forme partnerstva s porodicama, uključivanjem roditelja i drugih članova porodice u odgojno-obrazovni proces i sve aspekte rada u vrtiću.

Odgajateljica uspostavlja partnerstvo s lokalnom zajednicom i realizuje raznovrsne aktivnosti, koristeći se resursima lokalne zajednice.

5. Planiranje na principima integrisanog kurikulumuma

Odgajateljica koristi planiranje kao timski proces zasnovan na principima integrisanog kurikulumuma. Planiranje proizlazi iz razvojno primjerenog kurikulumuma, a temelji se na igri kao dječijem prirodnom obliku učenja, na praćenju i procjenjivanju razvoja i osobnosti napretka svakog djeteta, te na uvažavanju dječijih interesa, potreba i razvojnih mogućnosti i na podsticanju novih razvojnih i učećih potreba.

6. Strategija podrške razvoju i učenju kroz igru

Odgajateljica koristi takve strategije podrške razvoju i učenju kroz igru koje će omogućiti iskustveno, kontekstualno učenje i učenje s razumijevanjem. Igra, kao prirodan način učenja predškolskog djeteta, polazište je u procesu otkrivanja, istraživanja i rješavanja problema neposrednog dječijeg okruženja. Takvo učenje će potaknuti inovativnost i kreativnost, povećati dječiji interes za predmete i pojave neposredne stvarnosti, te produžiti vrijeme učestvovanja u različitim vrstama igara i aktivnosti, samostalno ili u saradnji s vršnjacima.

7. Kreiranje okruženja za razvoj i učenje kroz igru

Odgajateljica kreira klimu povjerenja i saradnje u procesu razvoja i učenja kroz igru, što je uslov da se svako dijete osjeća prihvaćeno i dobrodošlo i šalje poruku da se svaki pojedinac poštuje i da je svaki član grupe dio zajednice. Pružanjem sigurnog okruženja i poštivanjem ne samo potreba nego i prava djece, odgajatelj ohrabruje djecu da saraduju, da učestvuju u različitim aktivnostima i da se upuštaju u određene rizike prilikom učenja.

Odgajateljica stvara sigurno i stimulativno fizičko okruženje, koje nudi razvojno primjerene materijale, zadatke i aktivnosti, te na taj način potiče dječije učenje kroz igru, samostalno ili grupno istraživanje, te razmjenu znanja i iskustava s drugom djecom i odraslim.

8. Primjena filozofije i vještina kvalitetne/nenasilne komunikacije u odgoju – jasno izražavanje i kvalitetno slušanje –

Odgajateljica primjenjuje osnove kvalitetne/nenasilne komunikacije i teorije izbora u svakodnevnom radu s djecom, što doprinosi kreiranju klime povjerenja i saradnje, kao i unapređenju kvaliteta odnosa s djecom i djece međusobno.

9. Uvažavanje različitosti i demokratski principi

Odgajateljica promoviše i primjenjuje vještine nenasilne komunikacije, kao i principe teorije izbora i zaštitnog ponašanja, i time doprinosi afirmaciji djece, jačanju pozitivne slike, razumijevanju i uvažavanju drugih i drugačijih, te razvoju odgovornosti koja je u osnovi demokratije.

10. Timski rad

Odgajateljica primjenom vještina kvalitetne komunikacije i zaštitnog ponašanja doprinosi razvoju saradničkih odnosa u timu, jasnom definisanju i raspodjeli zadataka, te fokusiranju na proces rada, što doprinosi i razvoju ustanove i promociji predškolskog odgoja i obrazovanja.

11. Unapređenje kvaliteta i kontinuirani profesionalni razvoj


Odgajateljica kontinuirano analizira sopstvenu praksu i unapređuje svoje kompetencije, kako bi dostigla i održala visok kvalitet u profesiji u skladu s promjenjivim zahtjevima savremenog svijeta.

Odgajateljica se uključuje u aktivnosti u vrtiću, lokalnoj zajednici i šire, kako bi doprinijela unapređenju kvaliteta i promovisala značaj kvalitetnog ranog obrazovanja za svako dijete.

12. Profesionalna etika i odgovornost

Odgajateljica profesionalno izvršava sve svoje obaveze propisane zakonima i pravilnicima i u svakoj prilici se ponaša u skladu sa etičkim principima, štiteći dostojanstvo struke i prava svakog djeteta.

I**Razumijevanje konstruktivističke filozofije odgoja i obrazovanja i temeljnih principa predškolaštva**

1.1. Odgajateljica razumije specifičnosti programa predškolskog odgoja i obrazovanja kao oslonca u pogledu programske koncepcije i orijentacije rada u predškolskoj grupi, teorijski i praktično je osposobljena za poznavanje i primjenu dječije igre, kao najvažnijeg uporišta za razvoj učećih aktivnosti	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:
Odgajateljica: 1. Primjenjuje program koji je jasno zasnovan na principima i specifičnostima rada s predškolskom djecom - poštovanju djetetove ličnosti, aktivnom učenju, holističkom pristupu razvoju i planiranju na principima integrisanog kurikuluma;				 <p>Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje</p>
2. Poznaje karakteristike razvoja djece na predškolskom uzrastu što i omogućava da podstiče cjelovit razvoj djeteta;				
3. Poznaje teorijske stavove o dječijem učenju i razvoju i prati stručnu literaturu koja se bavi njima;				
4. U svim područjima rada, polazi od poštovanja i uvažavanja karakteristika razvoja i karakteristika učenja predškolskog djeteta;				
5. Uključuje aktivnosti koje su zasnovane na igri i poštuje zakonitosti razvoja ličnosti i razvoja ponašanja, s repertoarom radnih i kulturnih navika u ponašanju prema grupi i u okviru vrtića i porodice, kao prirodne mikrosredine;				
6. U aktivnostima su zastupljeni, srazmjerno potrebama i interesovanjima, sadržaji kojima se pokreće i podržava intelektualni razvoj, kritičko mišljenje i suđenje, potpomažu afinitete otkrivanja i istraživanja i aspiracije djece u skladu s njihovim mogućnostima;				
7. Kognitivni razvoj i akademska postignuća dovodi u vezu sa socio-emocionalnim razvojem i drugim aspektima razvoja;				
Ime i prezime odgajateljice _____	Opservator _____		Datum _____	


I**Razumijevanje konstruktivističke filozofije odgoja i obrazovanja i temeljnih principa predškolaštva**

1.1. Odgajateljica razumije specifičnosti programa predškolskog odgoja i obrazovanja kao oslonca u pogledu programske koncepcije i orijentacije rada u predškolskoj grupi, teorijski i praktično je osposobljena za poznavanje i primjenu dječije igre, kao najvažnijeg uporišta za razvoj učećih aktivnosti	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	Primjer za svaki indikator:
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	
Odgajateljica:				
8. Djecu podstiče da intuitivno i u prirodnim situacijama upoznaju, eksperimentišu i otkrivaju, analizuju i uopćavaju uočene zakonitosti kojima su dorasli, ohrabruju ih na učenje u skladu s dobnim mogućnostima i očekivanjima;				
9. Osigurava uslove u kojima će djeca, u skladu sa njihovim mogućnostima, biti uključena u upravljanje resursima za učenje (opremom, sredstvima i materijalima) uz poštivanje njihovih prijedloga za naredne etape učenja;				
10. Poznaje ishode učenja, te učenje i razvojne potrebe, međusobno povezuje i usklađuje;				
11. Podstiče dječiju autonomnost, samostalno i kompetentno uključivanje u interakciju u svojoj sredini i osjećaj odgovornosti za postupke kojima su dorasli;				
12. Podstiče interpersonalne odnose zasnovane na grupnoj solidarnosti, empatiji, saradnji i pozitivnim emocijama;				
13. Prikuplja, odlaže i dokumentuje podatke o djeci i promjenama u razvoju, te redovno procjenjuje i prati ishode učenja;				
14. Poznaje prednosti mješovitih odgojnih grupa, dozvoljava i posebno njeguje postupke i aktivnosti za „razmjenu iskustava sa starijom djecom“, neformalne zajedničke aktivnosti, zbližavanje za doživljaj vrtića kao povoljnog socijalnog „mikrosistema“;				
15. Odgajateljica je autonomna ličnost u pogledu planiranja aktivnosti iz Programa i uređivanja sredine za učenje, što podrazumijeva i odgovornosti za okolnosti i postupke u osiguravanju sigurnosti igre i učenja tokom boravka u vrtiću.				
Ime i prezime odgajateljice _____	Opervisor _____		Datum _____	




2

Individualizacija i diferencijacija


2.1. Odgajateljica primjenjuje provjerene i efikasne načine u izboru i pripremi učećih aktivnosti, koje odgovaraju dostignutim nivoima razvoja, mogućnostima i stilovima, te prilagođava svoje postupke i metode rada	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	Primjer za svaki indikator:
<p>Indikatori kvaliteta:</p> <p>Odgajateljica:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Omogućava svakom djetetu da uči i saznaje vlastitim tempom, ali se interesovanja bogate i kultiviraju, usmjeravaju prema višim razvojnim nivoima, prema „zoni narednog razvoja“, blagovremenim uviđanjem razvojnih uspona i promjena u razvoju, kultivisanjem sredine koja najviše odgovara sazajnim potrebama djece; 2. Poštuje „iskustveno učenje“ i djeci pruža dovoljno prilika za bogaćenje i prerađivanje životnih iskustava, saznavanjem o sebi i svijetu oko sebe neposrednim učestvovanjem, saznanjem o živom svijetu, prirodi u svom okruženju; 3. Podstiče kooperativno učenje u grupi, pa se djeca ohrabruju na razmjenu iskustava, ideja i saznanja; 4. Djeca u većoj mjeri sama upravljaju igrom i igrovnim aktivnostima; postoje i poštuju se izgrađena pravila za međusobne odnose u grupi, dužnosti i odgovornosti, odgajateljica pažljivo posmatra tok i razvoj igre i uključuje se kao pomagač u svim situacijama, kad je to neophodno; 5. Planira dovoljan broj varijacija na aktivnost, kako bi zadržala angažovanost djece i postavila pred njih nove izazove; 6. Djeci s težim vidovima smetnji u razvoju i darovitoj djeci osigurani su odgovarajući postupci podrške tokom uključivanja u aktivnosti grupe, te pomoć stručnjaka specijalista za određenu vrstu smetnji, što uključuje i stalne, ili povremene asistente u zavisnosti od potrebe i prirode ometenosti u razvoju ili izrazite darovitosti; 7. Prilikom podsticanja bržeg cjelovitog razvoja, poštuju se specifičnosti u razvoju i učenju predškolske djece, sa osloncima na teoriju o višestrukim sposobnostima. 				
Ime i prezime odgajateljice _____	Opservator _____		Datum _____	

3**Posmatranje, praćenje djece u skladu sa ishodima razvoja i učenja**

3.1. Odgajateljica primjenjuje stručno i naučno zasnovane postupke u praćenju razvoja, uočavanju pozitivnih tendencija u razvoju predškolske djece i indikatora promjena u razvoju. Odgajateljica primjenjuje odgovarajuće postupke i tehnike sistemskog posmatranja aktivnosti djece, manifestacija u ponašanju, prati razvojne promjene i može ih dovesti u vezu sa učećim aktivnostima, kojima se djeluje na razvojne promjene	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:
Odgajateljica:				
1. Osposobljena je za vrednovanje ishoda i blagovremeno otkrivanje tendencija u razvojnim promjenama pod utjecajima pedagoških mjera i postupaka u okviru primijenjenih programa učenja;				
2. Osposobljena je za metodologiju sistemskog posmatranja u funkciji uviđanja manifestacija i indikatora promjena u razvoju, uz podršku stručnog tima vrtića;				
3. Koristi različite tehnike posmatranja, evidentiranja i praćenja dječijeg razvoja i učenja;				
4. Osposobljena je za prikupljanje i sortiranje produkata kojima se mogu argumentovati i objasniti uočene razvojne promjene, uključujući i „osjetljive periode razvoja“;				
5. Podatke, do kojih dolazi u procesu posmatranja i praćenja djece, odgajateljica koristi u razvijanju plana rada s grupom i za planiranje individualizovanih aktivnosti;				
6. Rezultate posmatranja i praćenja djece razmjenjuje s drugim stručnim osobljem i roditeljima, poštujući privatnost podataka;				
7. Osposobljena je za mikroistraživanja u grupi i primjenu različitih istraživačkih instrumenata, s ciljem unapređenja pedagoške prakse i efekata odgojno-obrazovnog rada.				
Ime i prezime odgajateljice _____	Opservator _____		Datum _____	


4

Partnerstvo s porodicom i lokalnom zajednicom

4.1. Odgajateljica uspostavlja i razvija različite forme partnerstva s porodicama, uključivanjem roditelja i drugih članova porodice u odgojno-obrazovni proces i sve aspekte rada u vrtiću	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	Primjer za svaki indikator:
Indikatori kvaliteta: Odgajateljica: 1. Konstantno uključuje roditelje u rad, u skladu s njihovim afinitetima, poštujući profesionalizam u odnosu prema roditeljima, što doprinosi da su roditelji zainteresovani za djecu i njihov razvoj, za grupu i učestvovanje u grupnim aktivnostima djece;				
2. Roditeljima su na odgovarajući način dostupne i potkrijepljene sve informacije o boravku i učenju djeteta, te o razvojnim promjenama koje su uočene. Njeguje se dijalog s roditeljima u vezi s razvojem i učenjem u vrtiću;				
3. Razvijena je praksa poštovanja i uvažavanja mišljenja i preporuka roditelja, a roditelji se na prihvatljiv način konsultuju u planiranju odgojno-obrazovnog procesa;				
4. Redovno pruža stručnu podršku roditeljima u lakšem razumijevanju odgojno-obrazovnih utjecaja koji se očekuju od aktivnosti u vrtiću i, na taj način, pomaže lakšem razumijevanju odgojno-obrazovne funkcije porodice;				
5. Dnevni neformalni kontakti s roditeljima su otvoreni, iskreni i neposredni, a individualni kontakti i grupne diskusije s roditeljima su česte i zasnovane na međusobnom poštovanju i povjerenju;				
6. Vidno se poštuje kulturna i duhovna baština okruženja i odgajateljica ohrabruje djecu i roditelje da se uključe u događaje i manifestacije okruženja kao izvora za bogaćenje procesa rada u grupi.				
Ime i prezime odgajateljice _____	Opervisor _____		Datum _____	


4

Partnerstvo s porodicom i lokalnom zajednicom

4.2. Odgajateljica uspostavlja partnerstvo s lokalnom zajednicom i realizuje raznovrsne aktivnosti, koristeći se resursima lokalne zajednice				Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:		
Odgajateljica:						
1. U saradnji sa stručnim timom i menadžmentom institucije, uspostavlja kvalitetan kontakt s drugim vrtićima u mjestu ili bližoj okolini, s lokalnim školama, nastavnicima, pedagogima, u pogledu osiguravanja povoljnijih uslova za potrebe djece u grupi;						
2. Razmjenjuje međusobne informacije o djeci koja su boravila u vrtiću i interesuje se za stariju djecu koja su boravila u vrtiću, povremeno ih prima u posjete, koristeći se njihovim iskustvima iz vrtića u radu sa aktualnom predškolskom grupom;						
3. U saradnji sa stručnim timom, inicira organizaciju zajedničkih manifestacija u mjestu i međusobna gostovanja djece u školi ili školske djece u vrtiću;						
4. Koristi resurse lokalne zajednice za učenje, uspostavljaajući kontakt s mjesnim preduzećima i institucijama, u koje djeca mogu nesmetano dolaziti;						
5. Koristi resurse sredine, u skladu s potrebama programa i autonomijom vrtića, i u okviru principa na kojima se zasniva partnerstvo sa sredinom;						
6. U okviru tima odgajateljica predlaže ideje za viziju vrtića i unapređenje odnosa s lokalnom sredinom;						
7. Osposobljena je da priprema male projekte na osnovu kojih se mogu osigurati dodatna sredstva i materijali, od značaja za funkcije vrtića.						
Ime i prezime odgajateljice _____		Opservator _____		Datum _____		


5

Planiranje na principima integrisanog kurikuluma

5.1. Odgajateljica koristi planiranje kao timski proces zasnovan na principima integrisanog kurikuluma. Planiranje proizlazi iz razvojno primjerenog kurikulumu, a temelji se na igri, kao dječijem prirodnom obliku učenja; na praćenju i procjenjivanju razvoja i osobnosti napretka svakog djeteta, te na uvažavanju dječijih interesa, potreba i razvojnih mogućnosti i na podsticanju novih razvojnih i učećih potreba	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:
Odgajateljica: 1. U procesu planiranja djeluje timski, uključujući djecu, roditelje, kolege i stručne saradnike, uvažavajući individualne karakteristike djece i karakteristike grupe djece s kojom radi; 2. Izrađuje dugoročne/godišnje, kratkoročne/etapne, i procesne/dnevne planove, utemeljene na principima integrisanog kurikulumu i ciljevima koji obuhvataju sve aspekte dječijeg razvoja; 3. Kratkoročno/etapno planiranje temelji se na dokumentovanom opažanju; 4. U kratkoročnom/etapnom planu, odgajateljica u timu razrađuje strategije uočavanja i otkrivanja i vizualiziranja dječijeg prethodnog znanja, iskustava, interesovanja, potreba, posmatranja igre, koja služe kao temelj planiranja; 5. Dnevne izvedbene planove zasniva na aktualnom nivou razvoja svakog djeteta i na osnovu toga planira i identifikuje strategije i mjere, koje će preduzimati u njegovom unapređenju; 6. Planira igre i poticajne aktivnosti koje se odnose na sva područja dječijeg razvoja koristeći se različitim strategijama planiranja u cilju objedinjenja kontinuiteta dječijih iskustava (tjelesni i zdravstveni, socijalni, emocionalni, spoznajni, razvoj dječijeg stvaralaštva i različitih vidova izražavanja i dr.);				
Ime i prezime odgajateljice _____	Opservator _____		Datum _____	


5

Planiranje na principima integrisanog kurikuluma

5.1. Odgajateljica koristi planiranje kao timski proces zasnovan na principima integrisanog kurikuluma. Planiranje proizlazi iz razvojno primjerenog kurikuluma, a temelji se na igri, kao dječijem prirodnom obliku učenja; na praćenju i procjenjivanju razvoja i osobnosti napretka svakog djeteta, te na uvažavanju dječijih interesa, potreba i razvojnih mogućnosti i na podsticanju novih razvojnih i učećih potreba	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:
Odgajateljica:				
7. U procesu planiranja planira i uređuje sredinske uslove za funkcionisanje grupe, sa uslovima za slobodno kretanje u vrtiću i ostvarivanje kontakata s drugom djecom;				
8. Poznaje kognitivne stilove učenja i ta saznanja koristi u planiranju aktivnosti s djecom i u individualnom pristupu u procesu učenja kroz igru;				
9. Spremna je odgovoriti na interese i mogućnosti djece sa posebnim potrebama, tj. djece s poteškoćama u razvoju i nadarene djece, u smislu planiranja različitih vrsta igara, aktivnosti i resursa za učenje;				
10. Planira, zajedno s timom stručnjaka i u saradnji s roditeljima, individualni plan za svako dijete s poteškoćama u razvoju i za nadareno dijete;				
11. Planovi i aktivnosti su dovoljno fleksibilni da prihvaćaju i uključuju neplanirane situacije, promjenljive uslove, i dječije potrebe i interese;				
12. Odgovorno i u skladu s dogovorenim pravilima, vrši evaluaciju koja se zasniva na utvrđivanju efikasnosti ishoda i izbora aktivnosti djece iz ugla interesa i napredovanja djece, što predstavlja polazište za sljedeći ciklus planiranja;				
13. Roditelje obavještava o dječijem napredovanju, životu u odgojnoj grupi i dječijem vrtiću, i uključuje ih u planiranje;				
14. Redovno vodi pedagošku dokumentaciju i evaluira vlastitu praksu u cilju vlastitog profesionalnog razvoja.				
Ime i prezime odgajateljice _____	Opservator _____		Datum _____	


6

Strategija podrške razvoju i učenju kroz igru

6.1. Odgajateljica koristi takve strategije podrške razvoju i učenju kroz igru, koje će omogućiti iskustveno, kontekstualno učenje i učenje s razumijevanjem. Igra, kao prirodan način učenja predškolskog djeteta, polazište je u procesu otkrivanja, istraživanja i rješavanja problema neposrednog dječijeg okruženja. Takvo učenje će potaknuti inovativnost i kreativnost, povećati dječiji interes za predmete i pojave neposredne stvarnosti, te produžiti vrijeme učestvovanja u različitim vrstama igara i aktivnosti, samostalno ili u saradnji s vršnjacima	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:
Odgajateljica:				
1. Poznaje i primjenjuje različite strategije razvoja i učenja, poštujući karakteristike razvoja djeteta i načine na koji djeca uče, djelujući na sve aspekte razvoja;				
2. Koristi pitanja i aktivnosti, kako bi potakla djecu na samostalno razmišljanje, zaključivanje i aktiviranje viših misaonih procesa;				
3. Osigurava povoljne sredinske uslove i podršku odraslih, kako bi omogućila različite vidove aktivnog učenja, prvenstveno onih koji su zasnovani na igri;				
4. U procesu planiranja predviđa sigurno okruženje za učenje, poštujući balans između različitih vrsta aktivnosti i aktivnosti u zatvorenom i otvorenom prostoru;				
5. Potiče djecu da sami uočavaju određene problemske situacije, da istražuju i pronalaze različita rješenja, te im pomaže u donošenju zaključaka;				
6. Povezuje učenje novih pojmova i integriše učeće u aktivnosti s dječijim svakodnevnim životnim iskustvom, tako da djeca mogu uvidjeti međupovezanost obrazovnih ideja i svoga iskustva u grupi;				
Ime i prezime odgajateljice _____	Opervator _____		Datum _____	


6

Strategija podrške razvoju i učenju kroz igru

<p>6.1. Odgajateljica koristi takve strategije podrške razvoju i učenju kroz igru, koje će omogućiti iskustveno, kontekstualno učenje i učenje s razumijevanjem. Igra, kao prirodan način učenja predškolskog djeteta, polazište je u procesu otkrivanja, istraživanja i rješavanja problema neposrednog dječijeg okruženja. Takvo učenje će potaknuti inovativnost i kreativnost, povećati dječiji interes za predmete i pojave neposredne stvarnosti, te produžiti vrijeme učestvovanja u različitim vrstama igara i aktivnosti, samostalno ili u saradnji s vršnjacima</p>	<p>Dosljedno D</p>	<p>Ponekad P</p>	<p>Rijetko R</p>	
<p>Indikatori kvaliteta:</p>	<p>D</p>	<p>P</p>	<p>R</p>	<p>Primjer za svaki indikator:</p>
<p>Odgajateljica:</p>				
<p>7. Proces učenja planira kao proces uzajamnog djelovanja u kojem se učenje odvija u interakciji sa odraslim, drugom djecom i raznovrsnim materijalima;</p>				
<p>8. Ohrabruje djecu da u procesu učenja koriste različite resurse, da koriste dostupne, razvojno primjerene tehnologije;</p>				
<p>9. Koristi raznovrsne resurse u procesu razvoja djece, ohrabrujući ih da ih i sami koriste;</p>				
<p>10. Potiče djecu da donose odluke, daje im priliku da vrše izbor, kako u procesu učenja, tako i u drugim situacijama i pomaže im da shvate da postoje posljedice vlastitih izbora;</p>				
<p>11. Potiče saradničko učenje u cilju razmjene ideja u grupi vršnjaka i dolaženje do zajedničkih rješenja, te razvoja socijalnih vještina, koje će pomoći djeci da izgrade pozitivne veze i saradnju s drugima;</p>				
<p>12. Razgovara s djecom o ciljevima učenja i ohrabruje ih da promišljaju o svom procesu učenja i njegovom ishodu.</p>				
<p>Ime i prezime odgajateljice _____</p>	<p>Opservator _____</p>		<p>Datum _____</p>	


7

Kreiranje okruženja za razvoj i učenje kroz igru

7.1. Odgajateljica kreira klimu povjerenja i saradnje u procesu razvoja i učenja kroz igru , što je uslov da se svako dijete osjeća prihvaćeno i dobrodošlo i šalje poruku da se svaki pojedinac poštuje i da je svaki član grupe dio zajednice. Pružanjem sigurnog okruženja i poštivanjem ne samo potreba nego i prava djece, odgajatelj ohrabruje djecu da sarađuju, da učestvuju u različitim aktivnostima i da se upuštaju u određene rizike prilikom učenja	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:
Odgajateljica:				
1. Pruža mogućnost svakom djetetu da pokaže i iskoristi svoje kompetencije, koristeći različite strategije razvijanja pozitivne slike o sebi;				
2. Stvara poticajnu atmosferu u kojoj se djeca osjećaju slobodno da izraze svoje ideje i mišljenje;				
3. Koordinira aktivnosti grupe djece koja imaju različita interesovanja i sklonosti;				
4. Slijed i ritam aktivnosti prilagođava potrebama djece, ne požuruje i ne prekida aktivnost;				
5. Priznaje pravo na greške u djelovanju i mišljenju djece, i to koristi kao dobru priliku za novu raspravu i nove uglove gledanja;				
6. Koristi primjeren humor u komunikaciji s djecom, što utiče na veselu relaksirajuću atmosferu učenja;				
7. Stvara klimu u kojoj su djeca slobodna da griješe i da na greške gledaju kao na mogućnost za učenje u djelovanju i mišljenju;				
8. Stvara okruženje za razvoj socijalnih vještina, omogućavajući djeci prihvaćanje i međusobno razumijevanje;				
9. Pomaže djeci da razumiju, imenuju i kanališu sopstvene emocije;				
10. U uslovima njege i brige o zadovoljavanju različitih dječijih potreba (zdravstveno-higijenske potrebe, potrebe za jelom, odmorom i spavanjem), odgajateljica poštuje individualne potrebe djece, pruža im pomoć i emocionalnu podršku.				
Ime i prezime odgajateljice _____	Opervisor _____		Datum _____	

7

Kreiranje okruženja za razvoj i učenje kroz igru

7.2. Odgajateljica stvara sigurno i stimulativno fizičko okruženje koje nudi razvojno primjerene materijale, zadatke i aktivnosti, te na taj način potiče dječije učenje kroz igru, samostalno ili grupno istraživanje, te razmjenu znanja i iskustva s drugom djecom i odraslim				Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:		
Odgajateljica:						
1. Kreira fizičko okruženje koje je fleksibilno, sigurno i lako se nadzire;						
2. Organizuje centre aktivnosti koji omogućavaju djeci sigurno i slobodno kretanje i potiče aktivno učenje kroz igru i odlučivanje, nudi djeci različite materijale i podstiče ih da samostalno biraju;						
3. Obilježava prostor i materijale određenim simbolima, kako bi omogućila djeci lakše snalaženje u prostoru i korištenju materijala, te razvoj predčitalačkih sposobnosti;						
4. Modifikuje prostor i materijale u skladu s dječijim individualnim potrebama i područjima interesovanja;						
5. Uključuje djecu i roditelje u odlučivanje o organizaciji prostora i materijala;						
6. Izlaže dječije radove na odgovarajuća mjesta, čime šalje poruku o tome šta je aktualno u grupi i kako teče proces razvoja i učenja;						
7. Informacijama, koje se nalaze na odgovarajućim mjestima u radnoj sobi, pruža materijalne dokaze o procesu razvoja i učenja djece svoje grupe;						
8. Koristi pospremanje materijala kao priliku za učenje i kao dio dnevne rutine, kako bi se kod djece razvila odgovornost prema svom okruženju;						
9. Organizuje okruženje u kojem djeca mogu slobodno da koriste sve dostupne i sigurne prostore namijenjene njima;						
10. Organizuje multifunkcionalne, fleksibilne prostore za djecu;						
11. Koristi i unapređuje resurse vanjskog prostora u saradnji s timom odgajateljica, djecom i roditeljima;						
12. Ako u vrtiću postoji poseban prostor za spavanje, uređuje se tako da je prijatan i izgledom sličan kućnom ambijentu, ili prijatan i primjeren ambijentu predškolske institucije.						
Ime i prezime odgajateljice _____				Opservator _____		Datum _____

8


**Primjena filozofije i vještina kvalitetne/nenasilne komunikacije u odgoju
(jasno izražavanje i kvalitetno slušanje)**

8.1. Odgajateljica primjenjuje osnove kvalitetne/nenasilne komunikacije i teorije izbora u svakodnevnom radu s djecom, što doprinosi kreiranju klime povjerenja i saradnje, te unapređenju kvaliteta odnosa s djecom i djece međusobno	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:
Odgajateljica:				
1. U svom obraćanju djeci, roditeljima, kolegama koristi jezik i poruke koje su pozitivne i koje podstiču na aktivnost (jezik pozitivne akcije)				
2. Koristi pravilan, standardizovan književni jezik, koji izbjegava rodne i druge stereotipe;				
3. U konfliktnim situacijama s djecom ili kolegama, argumentovano obrazlaže svoje stavove u vezi sa konkretnom situacijom;				
4. Jasno iskazuje očekivanja od drugih (djece, roditelja, kolega);				
5. Uspostavlja kontakt „oči u oči“ s djetetom, spuštajući se fizički na nivo djeteta;				
6. Neverbalna komunikacija je u skladu s verbalnim iskazom;				
7. Jasnim i eksplicitnim iskazivanjem sebe (svojih osjećanja i potreba) u konkretnoj situaciji, preuzima odgovornost za svoje ponašanje, povezuje se sa sagovornikom (djetetom, roditeljem, kolegom) i omogućava mu bolji uvid u datu situaciju, a služi i kao model primjene vještina kvalitetne komunikacije;				
8. Ovisno o situaciji, koristi empatiju i aktivno slušanje, čime doprinosi boljoj povezanosti, razvoju povjerenja i afirmaciji djeteta;				
Ime i prezime odgajateljice _____	Opservator _____		Datum _____	




8

**Primjena filozofije i vještina kvalitetne/nenasilne komunikacije u odgoju
(jasno izražavanje i kvalitetno slušanje)**


8.1. Odgajateljica primjenjuje osnove kvalitetne/nenasilne komunikacije i teorije izbora u svakodnevnom radu s djecom, što doprinosi kreiranju klime povjerenja i saradnje, te unapređenju kvaliteta odnosa s djecom i djece međusobno	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:
Odgajateljica: 9. Iskazuje interes za razgovor i ohrabruje dijete za nastavak razgovora, postavlja pitanja otvorenog tipa;				
10. Razumije ponašanje djeteta (roditelja, kolega) bez etiketiranja i osuđivanja, razumije da je u osnovi svakog ponašanja motiv i zato empatiju daje za motiv, a ne za ponašanje;				
11. Priprema aktivnosti koje pomažu djeci da vježbaju parafraziranje i empatsko slušanje;				
12. Promoviše i podržava razvoj komunikacijskih vještina na mnogobrojne načine tokom dana, koristeći svakodnevne situacije da ohrabri dijete da vježba i primjenjuje vještine kvalitetne komunikacije, da mu pomogne u preoblikovanju iskaza u skladu s principima kvalitetne komunikacije, da mu pomogne da bolje razumije svoje ponašanje i ponašanja drugih, te daje model po kojem djeca uče;				
13. Priprema aktivnosti koje pomažu djeci da opažaju bez osuđivanja i etiketiranja				
14. Priprema aktivnosti koje pomažu djeci da bogate rječnik osjećanja, da ih prepoznaju kod sebe i drugih, te da o njima razgovaraju;				
15. Koristi vještine nenasilne komunikacije i zaštitnog ponašanja i time doprinosi jačanju pozitivne slike o sebi, jačanju samopouzdanja i samopoštovanja, i samoregulacije.				
Ime i prezime odgajateljice _____	Opservator _____		Datum _____	

9

Uvažavanje različitosti i demokratski principi

9.1. Odgajateljica promovira i primjenjuje vještine nenasilne komunikacije kao i principe teorije izbora i zaštitnog ponašanja i time doprinosi afirmaciji djece (jačanju pozitivne slike), razumijevanju i uvažavanju drugih i drugačijih, te razvoju odgovornosti koja je u osnovi demokratije	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:
Odgajateljica: 1. Osjetljiva je na potrebe i interese djece/drugih (roditelji, radne kolege itd.);				
2. Afirmativno govori o različitostima i pomaže djeci da razvijaju pozitivan stav prema različitostima (razlike kao bogatstvo);				
3. Ohrabruje djecu da se ophode prema drugima sa uvažavanjem i prihvaćanjem drugih i drugačijih;				
4. Ohrabruje dijete/druge da izrazi svoje mišljenje na odgovarajući način i učestvuje u procesu donošenja odluka;				
5. Svako ponašanje djece/drugih povezuje s njihovim potrebama, bez procjene i osude;				
6. Ohrabruje djecu da tragaju za konstruktivnijim načinom zadovoljenja potreba, tj. efektivnijim ponašanjem;				
7. Priprema aktivnosti koje pomažu djeci da bolje razumiju svoje ponašanje i ponašanje drugih, uz prethodnu opservaciju;				
8. Priprema aktivnosti koje pomažu djeci da bolje razumiju i uvažavaju razlike;				
9. Priprema aktivnosti koje doprinose razvoju saradnje u grupi i grupnoj koheziji;				
10. Zajedno s djecom definiše pravila ponašanja u grupi, pomaže im da razumiju važnost poštovanja pravila i posljedice kršenja.				
Ime i prezime odgajateljice _____	Opservator _____		Datum _____	

10**Timski rad**


10.1. Odgajateljica, primjenom vještina kvalitetne komunikacije i zaštitnog ponašanja, doprinosi razvoju saradničkih odnosa u timu, jasnom definisanju i raspodjeli zadataka, te fokusiranju na proces rada, što doprinosi i razvoju ustanove i promociji predškolskog odgoja i obrazovanja	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:
<p>Odgajateljica:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Koristi ponašanja koja doprinose kvalitetu razvoju saradnje, kao što su: podržavanje sagovornika, ohrabivanje da iznosi svoje stavove i ideje, aktivno slušanje sagovornika, prihvaćanje različitosti, vjerovanje u sagovornikove sposobnosti, poštovanje sagovornikove ličnosti, pregovaranje o razlikama (zaštitna ponašanja); 2. Konstruktivno rješava problemske situacije (fokusirana je na problem, ne na osobu); 3. Fleksibilna je u prihvatanju pozitivnih promjena u odgojno-obrazovnom radu; 4. Otvorena je za nove ideje, pristupe i informacije i sposobna je procijeniti šta je od toga primjenjivo i doprinosi unapređenju njenog rada; 5. Efikasno radi i doprinosi razvoju vrtića/institucije. 				
Ime i prezime odgajateljice _____	Opservator _____		Datum _____	

11**Unapređenje kvaliteta i kontinuirani profesionalni razvoj**


11.1. Odgajateljica kontinuirano analizira sopstvenu praksu i unapređuje svoje kompetencije, kako bi dostigla i održala kvalitet u profesiji u skladu s promjenjivim zahtjevima savremenog svijeta	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:
Odgajateljica:				
1. Prepoznaje važnost cjeloživotnog učenja i koristi različite prilike i mogućnosti za svoj profesionalni i lični razvoj;				
2. Promišlja, procjenjuje i evaluira vlastitu praksu, postavljajući konkretne, mjerljive, realistične i vremenski određene ciljeve za njeno unapređenje;				
3. Bilježi i u portfoliju dokumentuje svoje napredovanje, u skladu s postavljenim ciljevima;				
4. Konsultuje kolege, stručnjake, ali i roditelje i djecu, i traži od njih povratnu informaciju o kvalitetu svoje pedagoške prakse i nivoa znanja, te uvodi odgovarajuće promjene u skladu sa sugestijama;				
5. Svoje profesionalne odluke temelji na stručnim i naučnim argumentima, analizi potreba i ciljeva postavljenih za djecu, i zna ih, u tom smislu, jasno obrazložiti i potkrijepiti;				
6. Prati i informiše se o aktualnim kretanjima i istraživanjima iz svoje struke, samostalno i uz podršku i pomoć kolega, stručnjaka i institucija;				
7. Realizuje akciona i druga istraživanja i analize, koje doprinose unapređenju prakse i dijeli stečena znanja i iskustva s drugima.				
Ime i prezime odgajateljice _____	Opservator _____		Datum _____	



11**Unapređenje kvaliteta i kontinuirani profesionalni razvoj**

11.2. Odgajateljica se uključuje u aktivnosti u vrtiću, lokalnoj zajednici i šire, kako bi doprinijela unapređenju kvaliteta i promovisala značaj kvalitetnog ranog obrazovanja za svako dijete	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	
<p>Indikatori kvaliteta:</p> <p>Odgajateljica:</p> <ol style="list-style-type: none"> Uključuje se u različite aktivnosti i surađuje s drugima, kako bi podržala unapređenje kvaliteta vlastite prakse i profesije u cjelini; Surađuje s kolegama i svim zaposlenim u vrtiću, kako bi zajednički radili na praćenju, evaluaciji i podizanju kvaliteta kao i praćenju ishoda za svako dijete; Učestvuje u različitim javnim raspravama i drugim događajima i nastoji da promoviše rano obrazovanje i doprinese položaju predškolskog odgoja i obrazovanja i prava djece u zajednici i društvu; Publikuje svoje radove, učestvuje na stručnim i naučnim skupovima s ciljem da se unapređuje i promoviše značaj ranog razvoja i učenja. 	D	P	R	<p>Primjer za svaki indikator:</p> 
Ime i prezime odgajateljice _____	Opservator _____		Datum _____	

12**Profesionalna etika i odgovornost**

12.1. Odgajateljica profesionalno izvršava sve svoje obaveze propisane zakonima i pravilnicima i u svakoj prilici se ponaša u skladu sa etičkim principima, štiteći dostojanstvo struke i prava svakog djeteta	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	Primjer za svaki indikator:
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	
Odgajateljica:				
1. Poznaje zakone u vezi sa predškolskom kao i podzakonske akte institucije u kojoj radi i djeluje u skladu sa njima;				
2. Poznaje sva svoja prava i obaveze u vezi sa radom u vrtiću i odgovorno ih i na vrijeme ispunjava;				
3. U svakoj prilici se ponaša i ophodi tako da doprinosi poštovanju i ugledu profesije koju zastupa, ne zloupotrebljavajući svoj položaj za sticanje vlastite koristi ili promocije;				
4. Poštuje i štiti pravo na privatnost podataka o djeci i porodicama;				
5. Zastupa prava svakog djeteta i porodice u skladu s Konvencijom o pravima djeteta i drugim konvencijama i deklaracijama;				
6. Štiti svako dijete od onoga što mu može ugroziti sigurnost, zdravlje ili prilike za razvoj i učenje;				
7. Odnosi se prema svakom djetetu i porodici sa uvažavanjem, bez obzira na njihov socio-ekonomski status, nacionalnu i vjersku pripadnost, sposobnosti i dr.				
Ime i prezime odgajateljice _____	Opservator _____		Datum _____	

STANDARDI ZA PEDAGOGICE

1. Planiranje, praćenje i evaluacija odgojno-obrazovnog rada

Pedagogica, u saradnji s cijelim timom ustanove, osigurava kvalitetan i efikasan odgojno-obrazovni rad, pružajući stručnu pomoć odgajateljicama i učestvujući u procesu planiranja, praćenja i evaluacije svih aspekata rada u vrtiću u skladu s postavljenim standardima i razvojnim ciljevima.

2. Praćenje napredovanja djece i stručna pomoć u radu s djecom

Pedagogica pomaže odgajateljicama i roditeljima u praćenju, analizi napredovanja i osiguravanju razvoja svakog djeteta, pružajući stručnu pomoć i savjetujući.

3. Partnerstvo s porodicom i zajednicom

Pedagogica razvija i realizuje programe kojim se unapređuje saradnja i razvija partnerstvo sa svim porodicama, kako na nivou vrtića, tako grupa i pojedinaca. Pedagogica razvija saradnju i sa zajednicom.

4. Stručno usavršavanje i unapređenje kvaliteta

Pedagogica pomaže odgajateljicama pripravnicama, kao i iskusnijim odgajateljicama u procesu profesionalnog razvoja, organizujući i realizujući različite oblike stručnog usavršavanja i pomažući im da analiziraju sopstveni rad i postave razvojne ciljeve.

Pedagogica radi na sopstvenom stručnom usavršavanju, reflektuje i analizira svoj rad. Pedagogica upoznaje druge sa savremenim kretanjima i dostignućima pedagoške teorije i prakse.

5. Profesionalizam i etika

Pedagogica profesionalno izvršava sve svoje obaveze propisane zakonima i pravilnicima i u svakoj prilici se ponaša u skladu sa etičkim principima, štiteći dostojanstvo struke i prava svakog djeteta.


6. Timski rad, klima i komunikacija

Pedagogica kreira pozitivnu klimu, timski rad i dobre odnose, te komunicira s različitim grupama i individualcima, sa uvažavanjem, jasno i uviđavno.

7. Promocija predškolstva i vrtića


Pedagogica vrtića djeluje u zajednici, promovišući rani razvoj i obrazovanje kao i samu ustanovu.

I**Planiranje, praćenje i evaluacija odgojno-obrazovnog rada**


1.1. Pedagogica, u saradnji s timom ustanove, osigurava kvalitetan i efikasan odgojno-obrazovni rad, pružajući stručnu pomoć odgajateljicama i učestvujući u procesu planiranja, praćenja i evaluacije svih aspekata rada u vrtiću u skladu s postavljenim standardima i razvojnim ciljevima	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:
Pedagogica:				
1. Razumije filozofiju i temeljne principe predškolstva;				
2. Pozna je propisani kurikulum i pomaže odgajateljicama u procesu planiranja integrisanog kurikuluma, utemeljenog na ishodima učenja;				
3. Osigurava da je rad u vrtiću utemeljen na relevantnim naučnim teorijama i istraživanjima i da osigurava prilike da svako dijete razvije svoje pune potencijale. Kao dio tima učestvuje u osiguravanju gore navedenih uslova. Tim čine predstavnici neposrednih odgojno-obrazovnih zaposlenika, rukovodioci institucije, predstavnici roditelja, pedagog, predstavnici društvene zajednice;				
4. Brine o tome da je kurikulum i sve aktivnosti u vrtiću u skladu s praksom usmjerenom na dijete;				
5. Prati i dokumentuje odgojno-obrazovni rad u vrtiću, dajući odgajateljicama povratne informacije, dodatne ideje za rad i unapređenje;				
6. Prati inovacije, te potiče i podržava odgajateljice u procesu uvođenja savremenih i efikasnijih odgojno-obrazovnih metoda i strategija u radu s djecom i porodicama;				
7. Evaluira rezultate vrtića u oblasti odgojno-obrazovnog rada i na osnovu toga daje preporuke za razvoj i učestvuje u izradi razvojnog plana;				
8. U proces praćenja i evaluacije uključuje odgajateljice i roditelje, pripremajući različite upitnike, fokus-grupe i sl.				
Ime i prezime pedagogice _____	Opservator _____		Datum _____	

2


Praćenje napredovanja djece i stručna pomoć u radu s djecom

2.1. Pedagogica pomaže odgajateljicama i roditeljima u praćenju, analizi napredovanja i osiguravanju razvoja svakog djeteta, pružajući stručnu pomoć i savjete				Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:		
Pedagogica:						
1. Učestvuje u timu na osiguranju optimalnih uslova za igru, učenje i razvoj djece;						
2. Poznaje i koristi različite instrumente, metode i tehnike za praćenje napredovanja djece, utemeljene na ishodima učenja i individualnim karakteristikama i potrebama svakog djeteta, i predlaže razne metode podrške razvoju djece;						
3. Upoznaje odgajateljice sa ovim instrumentima, kako bi prepoznale/pratile postavljene ishode i napredovanje djece;						
4. Daje stručno mišljenje i preporuke odgajateljicama i porodicama u vezi sa radom sa svakim djetetom, od trenutka upisa djeteta u vrtić i tokom cijelog boravka;						
5. Osigurava da sve odgajateljice, kao i svi roditelji, imaju pravovremene i adekvatne informacije u vezi sa razvojem i potrebama djece;						
6. Posmatra, prati i, u saradnji sa odgajateljicama, vrši detaljnu analizu razvoja svakog djeteta prema potrebi, sagledavajući dijete u cjelini i fokusirajući se na mogućnosti djeteta za dalji razvoj;						
7. Učestvuje u stručnom timu u izradi individualnog razvojnog plana za djecu s poteškoćama u razvoju;						
8. Konsultuje i stupa u kontakt s drugim stručnjacima, kada je djetetu i porodici potrebna dodatna pomoć i podrška;						
9. Pruža pomoć i podršku i odgajateljicama i porodici, kada je u pitanju zajednička briga za dobrobit i napredovanje djeteta s poteškoćama u razvoju, iznalazeći, zajedno sa upravom vrtića, potrebne profesionalne i druge resurse.						
Ime i prezime pedagogice _____		Opservator _____		Datum _____		

3**Partnerstvo s porodicom i zajednicom**


3.1. Pedagogica razvija i realizuje programe kojima se unapređuje saradnja i razvija partnerstvo sa svim porodicama, kako na nivou vrtića, tako i grupa, i pojedinaca. Pedagogica razvija saradnju sa zajednicom	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:
Pedagogica: 1. Pravi strategiju i razvija plan rada i izgradnje partnerstva s porodicama i zajednicom na nivou vrtića, zajedno sa stručnim timom institucije;				
2. Razvija i modeluje odnose uzajamnog povjerenja i poštovanja, uvažavajući sve porodice bez obzira na porijeklo, socio-ekonomski status, nacionalnu i vjersku pripadnost, omogućavajući da se sve porodice osjećaju dobrodošlim;				
3. Pomaže odgajateljicama da razviju i unapređuju planove rada s porodicama, pružajući im stručnu pomoć;				
4. Osigurava da roditelji od samog početka dobiju adekvatne informacije o radu vrtića, mogućnostima za njihovo uključivanje, organizovanje;				
5. Organizuje različite edukativne aktivnosti za porodice u skladu s njihovim potrebama i potrebama vrtića (radionice, brošure, predavanja i dr.);				
6. Potpomaže organizaciju i rad vijeća roditelja, dajući svoje stručne sugestije i pomoć, kada je to potrebno;				
Ime i prezime pedagogice _____	Opervator _____		Datum _____	

3**Partnerstvo s porodicom i zajednicom**

3.1. Pedagogica razvija i realizuje programe kojim se unapređuje saradnja i razvija partnerstvo sa svim porodicama, kako na nivou vrtića, tako i grupa, i pojedinaca. Pedagogica razvija saradnju sa zajednicom	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	Primjer za svaki indikator:
<p>Indikatori kvaliteta:</p> <p>Pedagoga:</p> <p>7. Uključuje roditelje u različite aktivnosti koje se realizuju na nivou vrtića;</p> <p>8. Uključuje roditelje u evaluaciju rada vrtića i izradu razvojnog plana, uvažavajući njihove potrebe, ideje i mišljenja;</p> <p>9. Pomaže pojedinim porodicama (kada je to potrebno), tijesno sarađujući sa odgajateljicama (direktoricom, drugim odgajateljicama i stručnjacima), da dobiju adekvatnu stručnu pomoć, savjet ili informaciju;</p> <p>10. Vodi evidenciju o radu s porodicama i čuva povjerljivost podataka;</p> <p>11. Pomaže i stvara uslove da se porodice povežu i upoznaju, te prilagode i uključe u zajednicu;</p> <p>12. Povezuje se s različitim predstavnicima zajednice i pomaže u planiranju korištenja resursa zajednice (centar za socijalni rad, medicinske institucije, policija, kulturne, privredne institucije i sl.).</p>				
Ime i prezime pedagogice _____	Opervator _____			Datum _____


4

Stručno usavršavanje i unapređenje kvaliteta

4.1. Pedagogica pomaže odgajateljicama pripravnicama, kao i iskusnijim odgajateljicama u procesu profesionalnog razvoja, organizujući i realizujući različite oblike stručnog usavršavanja i pomažući im da analiziraju sopstveni rad i postave razvojne ciljeve	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	Primjer za svaki indikator:
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	
Pedagogica: 1. Pomaže odgajateljicama da analiziraju i unapređuju sopstveni rad (prateći rad odgajateljica na osnovu predviđenih standarda i ček-liste, analizirajući dokumentaciju odgajateljica - portfolio odgajateljica, djeteta i drugu dokumentaciju i sl.);				
2. Daje jasnu i svrsishodnu povratnu informaciju odgajateljici i zajedno sa odgajateljicom postavlja ostvarive ciljeve i definiše načine mjerenja efekata;				
3. Zajedno sa odgajateljicama i timom odgajateljica, analizira mogućnosti za unapređenje odgojno-obrazovne prakse, i izrađuje plan stručnog usavršavanja u vrtiću;				
4. Organizuje i/ili realizuje različite oblike stručnog usavršavanja za odgajateljice, zasnovane na procjenama potreba i interesovanjima (radionice, seminare i dr.);				
5. Sarađuje s drugim organizacijama, institucijama i ekspertima, koji mogu doprinijeti unapređenju profesionalnih kompetencija zaposlenih u vrtiću;				
6. Prati, vodi evidenciju i analizira rezultate i efekte stručnog usavršavanja odgajateljica i promjene u praksi, i daje prijedloge za unapređenje;				
7. Vršiti vrednovanje kvaliteta rada odgajateljica i stručnih saradnika, u skladu sa standardima kvaliteta;				
8. Pomaže odgajateljicama da dobiju adekvatne informacije o različitim mogućnostima za stručno usavršavanje na nivou vrtića, zajednice i šire;				
9. Pomaže odgajateljicama da razviju individualni plan stručnog usavršavanja, prateći najnoviju stručnu literaturu i uzimajući u obzir najnovija stručna i naučna postignuća.				
Ime i prezime pedagogice _____	Opervator _____		Datum _____	


4

Stručno usavršavanje i unapređenje kvaliteta

4.2. Pedagogica radi na sopstvenom stručnom usavršavanju, reflektuje i analizira svoj rad. Pedagogica upoznaje druge sa savremenim kretanjima i dostignućima pedagoške teorije i prakse	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:
Pedagogica:				
1. Prati savremena kretanja u pedagoškoj teoriji i praksi;				
2. Analizira vlastiti rad i pravi razvojni plan usavršavanja;				
3. Saraduje sa drugim kolegama – pedagogima na različitim projektima i aktivnostima u vezi sa stručnim usavršavanjem;				
4. Objavljuje radove u stručnim časopisima, zbornicima i sl., vrši akciona i druga istraživanja i analize koje doprinose unapređenju prakse;				
5. Planira, realizuje ili učestvuje u različitim projektima namijenjenim unapređenju efekata i rezultata odgojno-obrazovne prakse;				
6. Učestvuje na seminarima i drugim oblicima stručnog usavršavanja izvan vrtića;				
7. Vodi svoj razvojni i profesionalni portfolio u kojem dokumentuje svoj rad i napredovanje;				
8. Pravi prikaze projekata, rezultata istraživanja, stručne literature i o tome informiše kolege;				
9. Priprema prezentacije i referate i učestvuje na različitim stručnim skupovima i konferencijama.				
Ime i prezime pedagogice _____	Opervator _____		Datum _____	


5

Profesionalizam i etika

5.1. Pedagogica profesionalno izvršava sve svoje obaveze propisane zakonima i pravilnicima i u svakoj prilici se ponaša u skladu sa etičkim principima, štiteći dostojanstvo struke i prava svakog djeteta	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	Primjer za svaki indikator:
<p>Indikatori kvaliteta:</p> <p>Pedagogica:</p> <ol style="list-style-type: none"> Poznaje zakone u vezi s predškolskom, kao i podzakonske akte ustanove u kojoj radi i djeluje u skladu s njima; Poznaje prava i obaveze u vezi s radom u vrtiću i odgovorno ih i na vrijeme ispunjava; U svakoj prilici se ponaša i ophodi tako da doprinosi poštovanju i ugledu profesije koju zastupa, ne zloupotrebjavajući svoj položaj za sticanje vlastite koristi ili promocije; Poštuje i štiti pravo na privatnost podataka o djeci i porodicama; Osigurava zaštitu prava svakog djeteta i porodice u skladu s Konvencijom o pravima djeteta i drugim konvencijama i deklaracijama; Štiti svako dijete od onoga što mu može ugroziti sigurnost, zdravlje ili prilike za razvoj i učenje. 				
Ime i prezime pedagogice _____	Opservator _____			Datum _____


6

Timski rad, klima i komunikacija

6.1. Pedagogica kreira pozitivnu klimu, timski rad i dobre odnose, te komunicira s različitim grupama i individualcima sa uvažavanjem, jasno i uvidavno	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	Primjer za svaki indikator:
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	
Pedagogica: 1. Kreira inkluzivnu klimu i kulturu, osiguravajući da se svako dijete i porodica osjećaju dobrodošlim, prihvaćenim i da je svakom djetetu osigurano ostvarivanje prava na kvalitetan odgoj i obrazovanje;				
2. Osigurava prilike da se sva djeca (i odrasli) u vrtiću međusobno upoznaju, sarađuju i uče jedni od drugih;				
3. Ophodi se prema svakom djetetu i porodici, kao i zaposlenim u instituciji sa uvažavanjem, bez obzira na njihov socio-ekonomski status, nacionalnu i vjersku pripadnost, spol, sposobnosti i dr.;				
4. Pruža podršku odgajateljicama u procesu rješavanja problema, pokazuje razumijevanje i modeluje konstruktivno i nenasilno rješavanje problema i sukoba;				
5. Potiče i njeguje timski rad i zajedničko rješavanje problema u svakoj situaciji;				
6. Aktivno sluša, cijeni i uvažava sugestije i mišljenje odgajateljica, roditelja i predstavnika zajednice u vezi s radom institucije, planiranjem, realizacijom i evaluacijom programa;				
7. U svim formalnim i neformalnim situacijama služi kao model ponašanja i komunikacije, obavljajući svoje poslove sa entuzijazmom;				
8. Reaguje na potrebe i zahtjeve drugih i odgovara pravovremeno na jasan, djelotvoran i senzibilan način u pisanoj i usmenoj formi;				
9. Prepoznaje utjecaj kulture na stilove komuniciranja i sa senzibilitetom reaguje na kulturološke razlike;				
10. Uvažava profesionalni i ljudski integritet i dostojanstvo svake osobe;				
11. Prepoznaje i javno promovira rezultate svih zaposlenih, te stvara prilike za zajedničko proslavljanje uspjeha, potičući saradnju umjesto takmičenja.				
Ime i prezime pedagogice _____	Opservator _____		Datum _____	

7

Promocija predškولstva i vrtića

7.1. Pedagogica vrtića djeluje u zajednici, promovišući rani razvoj i obrazovanje kao i samu ustanovu				Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:		
<p>Pedagogica:</p> <p>1. Angažuje se u različitim akcijama u zajednici i šire, kojima se zagovara i promoviše pravo svakog djeteta na kvalitetno obrazovanje od rođenja;</p>						
<p>2. Zauzima se za uključivanje predstavnika zajednice i javnosti u pružanju podrške djeci i vrtiću, i stvaranju opće pozitivne klime u cijeloj zajednici kada su u pitanju potrebe sve djece predškolskog uzrasta i njihovih porodica;</p>						
<p>3. Potiče akcije u zajednici, kako bi se pružila podrška predškolskoj djeci i porodicama, i stvorilo okruženje koje podržava razvoj djece (parkovi, biblioteke, pozorište i dr.);</p>						
<p>4. Promoviše rad vrtića i informiše zajednicu o rezultatima rada kao i potrebama djece i vrtića u aktualnom trenutku i budućnosti;</p>						
<p>5. Pruža stručnu pomoć i podršku u razvijanju različitih programa u zajednici, kojima bi se osigurao veći obuhvat djece predškolskim odgojem i obrazovanjem i podrška djeci i porodicama (obavezan vid i drugi kraći oblici odgojno-obrazovnog rada).</p>						
Ime i prezime pedagogice _____		Opervator _____		Datum _____		

STANDARDI ZA DIREKTORICE

1. Organizacija rada ustanove i demokratsko upravljanje

Direktorica vrtića upravlja/rukovodi ustanovom u skladu sa zajedničkom vizijom i ciljevima, i demokratskim principima, uzimajući u obzir potrebe djece, porodica i zajednice u cjelini.

Direktorica osigurava rad ustanove u skladu sa zakonskim i podzakonskim aktima i drugim propisima, kao i relevantnim međunarodnim dokumentima i u svakoj prilici se ponaša u skladu sa etičkim principima štiteći dostojanstvo struke i prava svakog djeteta.

2. Realizacija odgojno obrazovne prakse, osiguravanje uslova i resursa i briga o kvalitetu

Direktorica vrtića osigurava kvalitetan i efikasan odgojno obrazovni rad i inkluzivno okruženje za svako dijete i porodicu.

3. Profesionalni razvoj odgajateljica i unapređenje kvaliteta

Direktorica vrtića prati kvalitet rada i osigurava različite prilike za profesionalni razvoj sveg zaposlenog osoblja u skladu s rezultatima vrednovanja, postavljenim standardima kvaliteta i praćenjem efekata za svako dijete.

4. Timski rad i komunikacija

Direktorica vrtića kreira pozitivnu klimu, timski rad i dobre odnose, te komunicira s različitim grupama i individualcima sa uvažavanjem, jasno i uviđavno.

5. Promocija ustanove i predškolstva i partnerstvo sa zajednicom

Direktorica vrtića razvija plan saradnje s predstavnicima zajednice i plan djelovanja u zajednici, promovišući rani razvoj i učenje, kao i samu ustanovu.

6. Partnerstvo s porodicama


Direktorica vrtića omogućava i podržava uključivanje roditelja i porodica kao partnera u procesu odgoja i obrazovanja djece, kao i u svim drugim aspektima rada ustanove.

I**Organizacija rada ustanove i demokratsko upravljanje**


1.1. Direktorica vrtića upravlja/rukovodi ustanovom u skladu sa zajedničkom vizijom i ciljevima i demokratskim principima, uzimajući u obzir potrebe djece, porodica i zajednice u cjelini	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	Primjer za svaki indikator:
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	
Direktorica:				
1. Razumije filozofiju odgoja predškolske djece i načine njihovog učenja;				
2. Poštuje i uvažava odgajateljice i zaposlene, i uključuje ih u proces kreiranja vizije i misije institucije;				
3. Poštuje i promoviše autonomiju vrtića u primjeni programa;				
4. Rukovodi vrtićem tako što uključuje zaposlene, predstavnike obrazovnih vlasti, roditelje i predstavnike zajednice u proces kreiranja vizije, donošenja odluka, postavljanje ciljeva, analize i evaluacije rada;				
5. Osigurava funkcionisanje vijeća roditelja i demokratski izbor predstavnika roditelja u vijeće i upravni odbor;				
6. Postavlja jasne prioritete i ciljeve za razvoj institucije, i u skladu s tim izrađuje strateški plan koji sadrži viziju i misiju organizacije kao i ciljeve za razvoj organizacije i unapređenje kvaliteta, te godišnji plan i program s detaljnim aktivnostima: mjerljivim, realističnim i vremenski ograničenim ishodima i zaduženjima;				
7. Ciljeve i prioritete definiše na stručnom vijeću, i u skladu s rezultatima evaluacije, strategijama razvoja predškolskog odgoja i obrazovanja, preporukama roditelja i prioritetima u zajednici;				
8. Koristi efikasno postojeće resurse i osigurava druge potrebne resurse, kako bi se ostvarili postavljeni ciljevi;				
9. Poduzima radnje i akcije potrebne za ispunjenje ciljeva i delegira obaveze uz poštovanje dostojanstva i profesionalnog integriteta svake osobe;				
10. Dokumentuje proces realizacije planiranog i ostvarene rezultate, i izrađuje godišnji izvještaj o radu institucije/vrtića;				
11. Evaluira, u saradnji sa odgajateljicama, roditeljima i stručnjacima, rad institucije i o rezultatima informiše upravni odbor, roditelje i predstavnike zajednice, kao i nadležna ministarstva;				
12. Promoviše saradnju i partnerstvo na svim nivoima.				
Ime i prezime direktorice _____	Opervator _____		Datum _____	




I**Organizacija rada ustanove i demokratsko upravljanje**

1.2. Direktorica osigurava rad ustanove u skladu sa zakonskim i podzakonskim aktima i drugim propisima, kao i relevantnim međunarodnim dokumentima, i u svakoj prilici se ponaša u skladu sa etičkim principima, štiteći dostojanstvo struke i prava svakog djeteta	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:
Direktorica:				
1. Poznaje i prati sve zakonske i podzakonske akte, vodi ustanovu u skladu s njima i o svemu upoznaje kadar i roditelje;				
2. Modeluje profesionalni odnos prema poslu i ispunjava svoje obaveze odgovorno i na vrijeme;				
3. Upoznaje kadar s njihovim pravima i obavezama, i osigurava da ih svi zaposleni odgovorno i na vrijeme ispunjavaju;				
4. U svakoj prilici se ponaša i ophodi tako da doprinosi poštovanju i ugledu profesije koju zastupa, ne zloupotrebljavajući svoj položaj za sticanje vlastite koristi ili promocije;				
5. Osigurava da se u vrtiću poštuje i štiti pravo na privatnost podataka o djeci i porodicama;				
6. Osigurava zaštitu prava svakog djeteta i porodice u skladu s Deklaracijom i Konvencijom o pravima djeteta i drugim domaćim i internacionalnim dokumentima.				
Ime i prezime direktorice _____	Opervator _____		Datum _____	


2**Realizacija odgojno-obrazovne prakse, osiguravanje uslova i resursa i briga o kvalitetu**

2.1. Direktorica ustanove osigurava kvalitetan i efikasan odgojno-obrazovni rad i inkluzivno okruženje za svako dijete i porodicu				Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:		
Direktorica:						
1. Poznaje propisani kurikulum i podstiče njegovu realizaciju, osiguravajući dobre socijalne i materijalne uslove, promoviše timski rad;						
2. Prati inovacije i promoviše uvođenje savremenih i efikasnijih odgojno-obrazovnih metoda i strategija u radu s djecom i porodicama;						
3. Osigurava uslove odgajateljicama i stručnim saradnicima kako bi se vrijeme za planiranje, pripremanje rada i praćenja ishoda učenja i napretka djece efikasno koristilo;						
4. Osigurava da je prostor u kojem se odvija odgojno-obrazovni proces siguran i prilagođen potrebama svakog djeteta;						
5. Osigurava materijalnu podršku za stvaranje stimulativnog okruženja za učenje i nabavku razvojno primjerenih didaktičkih i drugih potrošnih materijala;						
6. Osigurava djelovanje stručnog tima, asistenata i druge profesionalne i materijalne resurse kako bi se svakom djetetu, a posebno djeci sa poteškoćama, osigurala pristup kvalitetnom odgojno-obrazovnom procesu i pružila podršku djeci i porodicama;						
7. Po potrebi angažuje stručnjake drugih profila ili stručne službe u cilju pomaganja, savjetovanja ili usmjeravanja odgajateljica u njihovom radu;						
8. Stvara uslove da se razviju i realizuju kvalitetni kraći i drugi programi koji pomažu djeci, koja ne pohađaju cjelodnevni program, da se pripreme za školu;						
9. Sarađuje sa školama, kako bi se olakšao prelazak djece iz vrtića u školu;						
10. Potiče planiranje i realizaciju različitih aktivnosti i programa, kojima se podržava razvoj djece koja ne idu u vrtić, i podršku porodicama u zajednici od rođenja do polaska u školu (kratki, kompenzacioni...).						
Ime i prezime direktorice _____				Opservator _____		Datum _____

3**Profesionalni razvoj odgajateljica i unapređenje kvaliteta**

3.1. Direktorica ustanove prati kvalitet rada i osigurava različite prilike za profesionalni razvoj sveg zaposlenog osoblja, u skladu s rezultatima vrednovanja, postavljenim standardima kvaliteta i praćenja efekata za svako dijete	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	
<p>Indikatori kvaliteta:</p> <p>Direktorica:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Inicira i učestvuje u donošenju realnog i ostvarivog plana razvoja ljudskih potencijala ustanove i osigurava njegovu realizaciju; 2. Daje povratnu informaciju, na nivou vrtića, o rezultatima samovrednovanja i vrednovanja rada odgajateljica i zajedno sa stručnim timom i odgajateljicama planira strategije za prevladavanje teškoća i unapređivanje postojećeg kvaliteta; 3. Osigurava pomoć i podršku odgajateljicama u realizaciji plana individualnog i kolektivnog stručnog usavršavanja; 4. Osigurava podršku i pomoć odgajateljicama kako bi unaprijedile kvalitet i efekte svog rada, dajući svakoj odgajateljici jednake prilike i mogućnosti za stručno usavršavanje; 5. Osigurava supervizije osoblja, u cilju unapređenja kvaliteta odgojno-obrazovnog procesa, i primjenjuje različite modele praćenja i procjene rada odgajateljica i drugog kadra; 6. Praćenje kvaliteta zasniva na postavljenim standardima kvaliteta, posmatrajući cjelokupan rad odgajateljica i uzimajući u obzir svu raspoloživu dokumentaciju u profesionalnom portfoliju; 	D	P	R	<p>Primjer za svaki indikator:</p> 
Ime i prezime direktorice _____	Opservator _____			Datum _____

3**Profesionalni razvoj odgajateljica i unapređenje kvaliteta**

3.1. Direktorica ustanove prati kvalitet rada i osigurava različite prilike za profesionalni razvoj sveg zaposlenog osoblja, u skladu s rezultatima vrednovanja, postavljenim standardima kvaliteta i praćenjem efekata za svako dijete	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:
Direktorica: 7. Vrednovanje pojedinaca, grupe ili ustanove vrši objektivno i dobronamjerno, i o tome daje povratnu informaciju svakoj odgajateljici, naglašavajući postignute rezultate i motivišući ih za dalje napredovanje, te sugerišući oblasti za unapređenje;				
8. Osigurava da odgajateljice budu pravovremeno i objektivno ocijenjene od strane nadležne institucije, kako bi mogle napredovati u skladu sa standardima kvaliteta i pokazanim sveobuhvatnim rezultatima;				
9. Prati aktualnosti u obrazovnoj teoriji i praksi i radi na sopstvenom stručnom usavršavanju, piše i objavljuje radove i učestvuje na stručnim skupovima i konferencijama, kada je to svrsishodno;				
10. Sarađuje sa visokoškolskim institucijama i drugim profesionalnim udruženjima i organizacijama i uključuje ih u proces savjetovanja, stručnog usavršavanja kao i realizaciju različitih istraživanja koja imaju za cilj unapređenje kvaliteta odgojno-obrazovnog rada;				
11. Sarađuje sa školama i drugim predškolskim institucijama i učestvuje u radu različitih profesionalnih udruženja i mreža.				
Ime i prezime direktorice _____	Opervator _____		Datum _____	

4

Timski rad i komunikacija

4.1. Direktorica ustanove kreira pozitivnu klimu, timski rad i dobre odnose, te komunicira s različitim grupama i individualcima sa uvažavanjem, jasno i uviđavno	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:
Direktorica:				
1. Kreira inkluzivnu klimu i kulturu, osiguravajući da se svako dijete i porodica osjećaju dobrodošlim i prihvaćenim, i da je svakom djetetu osigurano ostvarivanje prava na kvalitetan odgoj i obrazovanje;				
2. Ophodi se prema svakom djetetu i porodici, kao i zaposlenim u instituciji, sa uvažavanjem, bez obzira na njihov socio-ekonomski status, nacionalnu i vjersku pripadnost, spol, sposobnosti i dr.;				
3. Pruža podršku odgajateljicama u procesu rješavanja problema, pokazuje razumijevanje i modeluje konstruktivno i nenasilno rješavanje problema i sukoba;				
4. Potiče i njeguje timski rad i zajedničko rješavanje problema u svakoj situaciji;				
5. Aktivno sluša, cijeni i uvažava sugestije i mišljenja odgajateljica, roditelja i predstavnika zajednice u vezi sa radom ustanove, planiranjem, realizacijom i evaluacijom programa;				
6. U svim formalnim i neformalnim situacijama služi kao model ponašanja i komunikacije, obavljajući svoje obaveze sa entuzijaznom i motivišući ostale u ispunjenju zajedničke misije i vizije;				
7. Reaguje na potrebe i zahtjeve drugih i odgovara na njih pravovremeno na jasan, djelotvoran i uviđavan način u pisanoj i usmenoj formi;				
8. Uvažava profesionalni i ljudski integritet i dostojanstvo svake osobe;				
9. Prepoznaje i javno promovira rezultate svih zaposlenih, te stvara prilike za zajedničko proslavljanje uspjeha, potičući saradnju umjesto takmičenja.				
Ime i prezime direktorice _____	Opservator _____		Datum _____	



5


Promocija ustanove i predškولstva i partnerstvo sa zajednicom

5.1. Direktorica ustanove razvija plan saradnje s predstavnicima zajednice i plan djelovanja u zajednici, promovišući rani razvoj i učenje kao i samu ustanovu	Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R	
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:
Direktorica:				
1. Angažuje se u različitim akcijama u zajednici i šire, kojima se zagovara i promovise pravo svakog djeteta na kvalitetno obrazovanje od rođenja;				
2. Zauzima se za uključivanje predstavnika zajednice i javnosti u pružanju podrške djeci i vrtiću, i stvaranju opće pozitivne klime u cijeloj zajednici, kada su u pitanju potrebe sve djece predškolskog uzrasta i njihovih porodica;				
3. Potiče akcije u zajednici, kako bi se pružila podrška predškolskoj djeci i porodicama, i stvorilo okruženje koje podržava razvoj djece (parkovi, biblioteke, pozorište i dr.)				
4. Promoviše rad institucije i informiše zajednicu o rezultatima rada, kao i potrebama djece i vrtića u aktualnom trenutku i budućnosti;				
5. Potiče i priključuje se različitim aktivnostima u zajednici i društvu u cjelini, kojim se promovise i osigurava uključivanje većeg broja djece u predškolske programe;				
6. Osigurava da vrtić koristi sve javne, kulturne i druge resurse zajednice, kao i da resursi vrtića služe zajednici;				
7. Sarađuje s različitim privrednim (javnim i privatnim) organizacijama i institucijama kako bi osigurala podršku djeci, porodicama i vrtiću u cjelini;				
8. U saradnji s nevladinim organizacijama i drugim institucijama, aplicira za različite projekte i fondove kojima se unapređuje predškoolstvo, rad ustanove i poboljšava pristup kvalitetnom odgoju i obrazovanju za svako dijete.				
Ime i prezime direktorice _____	Opservator _____		Datum _____	



6

Partnerstvo s porodicama

6.1. Direktorica ustanove omogućava i podržava uključivanje roditelja i porodica kao partnera u procesu odgoja i obrazovanja djece, kao i u sve druge aspekte rada ustanove				Dosljedno D	Ponekad P	Rijetko R
Indikatori kvaliteta:	D	P	R	Primjer za svaki indikator:		
<p>Direktorica:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Razumije značaj, podržava i poštuje ulogu i odgovornost roditelja i porodica za razvoj djece i osigurava da institucija razvija partnerstvo sa svim porodicama; 2. Uključuje porodice i predstavnike zajednice da na svrsishodan način učestvuju u procesu donošenja odluka i radu vrtića; 3. Informiše roditelje o svim događajima od značaja za rad vrtića, djecu, porodice i uvažava njihovo mišljenje, ideje i sugestije; 4. Brine se da odgajateljice i osoblje uključuju roditelje i porodice u različite segmente rada vrtića; 5. Stvara klimu i atmosferu u vrtiću u kojoj se svi roditelji uvažavaju i dobrodošli su; 6. Redovno komunicira s roditeljima i modeluje efikasnu i kvalitetnu komunikaciju. 						
<p>Ime i prezime direktorice _____</p>				<p>Opservator _____</p>		<p>Datum _____</p>

Aneks 1.

Saradnici/ce na projektu „Standardi kvaliteta predškolskog odgoja i obrazovanja“

1. Ismeta Brajlović, stručna savjetnica, Prosvjetno-pedagoški zavod Kantona Sarajevo, Sarajevo
2. Indira Mešković, stručna savjetnica, Prosvjetno-pedagoški zavod Kantona Sarajevo, Sarajevo
3. Sadmira Murga, pedagogica, JU „Djeca Sarajeva“, Sarajevo
4. Jasminka Pleho-Subašić, psiholog, JU „Djeca Sarajeva“, Sarajevo
5. Vasva Jajetović, v.d. direktorica predškolske ustanove JU „Djeca Sarajeva“, Sarajevo
6. Abida Kapetanović, koordinatorica odgojno-obrazovnog rada, JU „Djeca Sarajeva“, Sarajevo
7. Ljubica Andrić, odgajateljica, JU „Djeca Sarajeva“, Sarajevo
8. Doc. dr. Tamara Prebišev-Beleslin, Filozofski fakultet, Banja Luka
9. Kristina Dominković, direktorica predškolske ustanove „Pčelica“, Orašje
10. Mirela Vukoja, stručna savjetnica, Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i športa Županije Zapadnohercegovačke
11. Elma Mušić, odgajateljica, JU Dječiji vrtići „Ciciban“
12. Danijela Kegelj, direktorica, Ustanova „Dječji vrtići“ Mostar
13. Selma Tipura, direktorica, JU Dječiji vrtići „Ciciban“
14. Alma Polić, rukovodilac odgojno-obrazovnog procesa, JU „Naše dijete“, Tuzla
15. Šerif Muharemović, direktor, JU „Naše dijete“, Tuzla
16. Ramiz Nurkić, stručni savjetnik, Prosvjetno-pedagoški zavod Tuzlanskog kantona, Tuzla
17. Advija Huseinspahić, stručna savjetnica, Prosvjetno-pedagoški zavod Zeničko- dobojskog kantona, Zenica
18. Edina Hodžić, direktorica, JU za predškolski odgoj i obrazovanje, Zenica
19. Suada Mlačo, direktorica, JU za predškolski odgoj i obrazovanje, Visoko
20. Alija Lapo, direktor, SOS Dječiji vrtić, Goražde
21. Ljiljana Dilber, direktorica, JU Dječji vrtić, Tomislav Grad
22. Dražena Vrgoč, direktorica, JU Dječji vrtić „Pčelice“, Livno
23. Staka Nikolić, inspektorica, prosvjetna savjetnica za predškolsko vaspitanje u Republičkom pedagoškom zavodu Republike Srpske, Banja Luka
24. Miljka Marić, direktorica, JU za predškolsko vaspitanje i obrazovanje, Laktaši
25. Branka Miljuš, direktorica, JU Dječiji vrtić, Gacko
26. Slađana Mišić, odgajateljica, Centar za predškolsko vaspitanje i obrazovanje, Banja Luka
27. Marina Mirkonj, pedagogica, Centar za predškolsko vaspitanje i obrazovanje, Banja Luka
28. Baisa Kujundžić, odgajateljica, JU „Krajiška radost“, Sanski Most
29. Azra Baščelija, direktorica, Predškolska ustanova u sastavu SOS Društvenog centra *Herman Gmajner*, Sarajevo
30. Jasmina Smajić, stručna savjetnica, JU Pedagoški zavod Unsko-sanskog kantona, Bihać
31. Nafija Koričić, direktorica, JU Dječiji vrtići, Bihać
32. Ermina Čičić, odgajateljica, Predškolska ustanova u sastavu SOS Društvenog centra *Herman Gmajner*, Sarajevo
33. Jasmina Dizdarević, odgajateljica, privatna predškolska ustanova „Blooming Child“, Sarajevo
34. Milan Ljubojević, stručni savjetnik, Odjel za obrazovanje Brčko distrikta BiH
35. Jasna Jovičić, direktorica, Obdanište i zabavište „Naša djeca“, Brčko
36. Husein Kurtić, član Odbora Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje

37. Hasan Hasagić, direktor predškolske ustanove „Mladost“ Kakanj, i predsjednik Udruženja predškolskih radnika FBiH
38. Ivana Blažević, odgajateljica, predškolska ustanova Dječji vrtić „Sveti Josip“
39. Ivica Augustinović, viši stručni saradnik, Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i športa Županije Središnja Bosna
40. Esminka Burek, viša stručna saradnica, Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona
41. Mirna Leko, odgajateljica, Dječji vrtić „Osmijeh“, Široki Brijeg